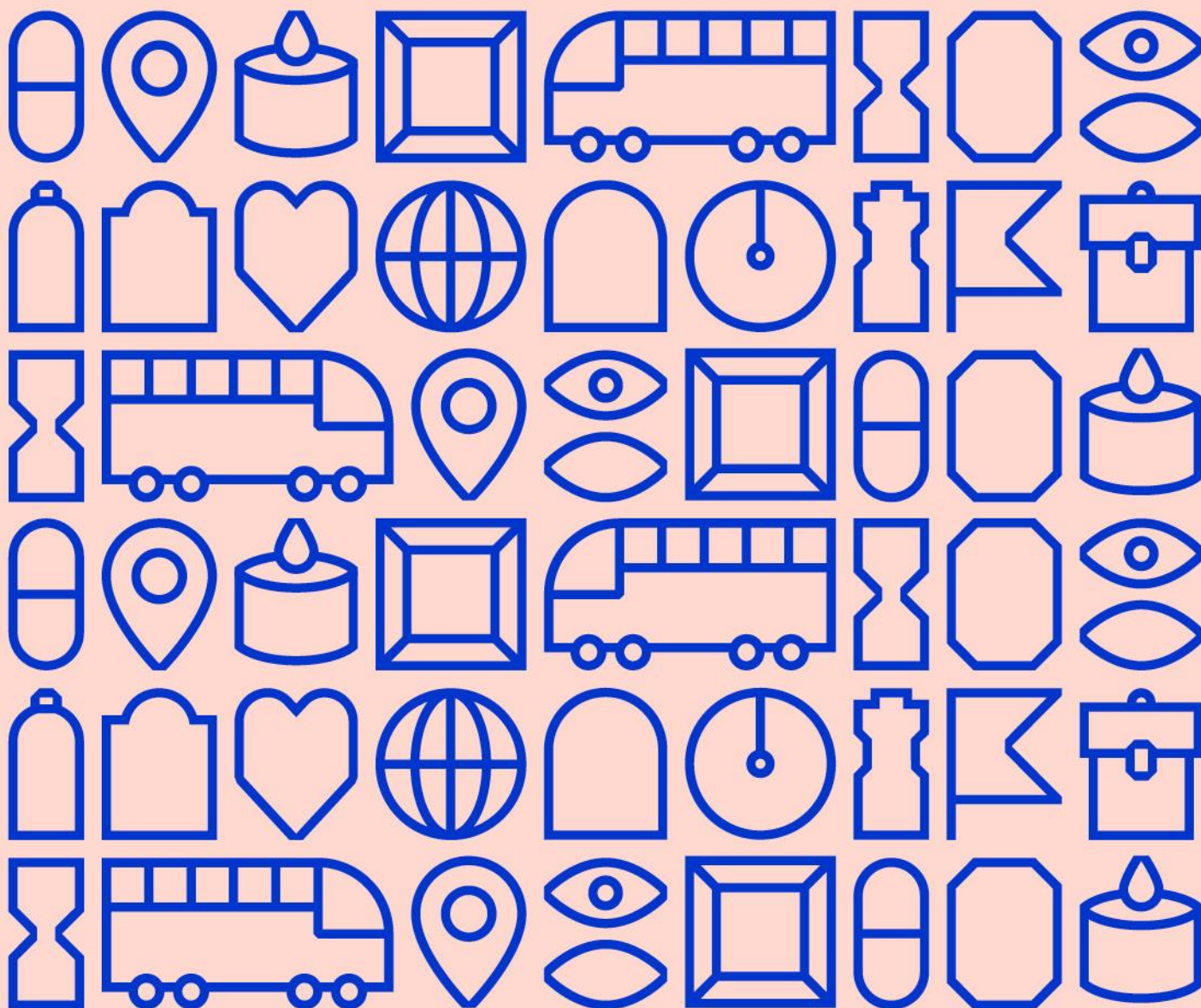

Sárospataki vár

MAGYARORSZÁG A 16-17. SZÁZADBAN ÉS A
RÁKÓCZI-SZABADSÁGHARC

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

Sárospataki vár

MAGYARORSZÁG A 16-17. SZÁZADBAN ÉS A RÁKÓCZI-SZABADSÁGHARC

„Jöjj el, lásd meg, éld át!”

BUDAPEST, 2024

Tartalom

1. Bevezető	2
2. Előkészítő óravázlat	4
3. Helyszíni feladatok.....	9
a. Nyomkeresés	9
b. Képes krónika	11
c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba.....	12
d. Drámapedagógia.....	15
4. Tanórai utófeldolgozás	16
5. Forrásjegyzék.....	17
6. Melléklet.....	20
Helyszíni feladatok	21
Nyomkeresés	21
Képes krónika	23
Helyszíni kvíz / Tudáspróba.....	28
Drámapedagógia	31
Tanórai utófeldolgozás.....	36

1. Bevezető

Mit kell tudni a programról?

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) azért jött létre, hogy lehetőséget nyújtson a köznevelésben tanuló diákok számára Magyarország nemzeti és történelmi emlékhelyeinek megismerésére. Az egyes emlékhelyekre kidolgozott programok szerint a résztvevő osztályok előbb tanórai keretek között felkészülnek az adott emlékhely történetéből, majd egynapos látogatást tesznek az emlékhelyre. A látogatás során – a program részeként kidolgozott – helyben elvégezhető feladatok megoldásával (pl. nyomkeresés, képes krónika, stb.), élményt adó módon ismerik meg az adott emlékhely jelentőségét. A kirándulás után, ismét tanórai keretek között tudják az elkészített projektfeladataikat bemutatni, illetve az emlékhely témájában készített, érettségi típusú feladatok megoldásával a megszerzett tudásuk is ellenőrizhető. Az egyes emlékhelyekhez készített programcsomagok jól illeszkednek az iskolai tantervi követelményekhez, így kiválóan alkalmasak a törzsanyag kiegészítésére, elmélyítésére, mélységelvű témafeldolgozásra.

A program részei, lebonyolítása

1. **Előzetes felkészülés (1-2 tanóra):** a NEP oldaláról letölthetők az előzetes felkészülés anyagai: a felkészítő óra óraterve, valamint a hozzá mellékelt ppt. Ezt a történelemtanár kollégák maguk tudják megtartani tanórai keretek között. Miután feldolgozták a szakmai-tartalmi kérdéseket, érdemes a helyszínen elvégzendő feladatokat is átbeszélni, valamint megalakítani a leendő csoportokat.
2. **Látogatás az emlékhelyen (1 napos kirándulás):** amennyiben egy múzeum vagy más intézmény működteti az emlékhelyet, úgy szükséges előtte egyeztetni az intézménnyel. A programban résztvevő helyszínek már ismerik a NEP-et, így szükség esetén tudnak segíteni. A megérkezés után **az első feladat a „nyomkeresés”,** amely során a diákok csoportosan, a program részeként megadott térképvázlat és a hozzá tartozó feladványok segítségével kutatják végig az emlékhelyet. **Második feladatként** célszerű a **„képes krónikát”** elkészíteni (párhuzamosan a nyomkereséssel) – ennek során a csoportokba szerveződött diákok az emlékhely előre megadott legfontosabb, legszebb részeit felkeresik és egy-egy kis videóban némi magyarázattal megörökítik. Később ezt egységes videóvá szerkesztik, amelyet majd a látogatást követő tanórán tudnak bemutatni. Ezek után következhet a **„tudáspróba”,** amely egy klasszikus tesztjellegű kvíz. Ennek megoldása jól összegzi, illetve átismétli az emlékhely fontos tudnivalóit. Az igazán lelkes csoportok negyedik részként **drámapedagógiai feladatot** is megoldhatnak, mely szintén azt a célt szolgálja, hogy minél inkább átélhető legyen az emlékhely története – a feladatot akár már a felkészítő órán ki lehet osztani, hogy minél jobban föl tudjanak rá készülni a csoportok. A program keretében megadott feladatok mellett természetesen igénybe lehet venni az adott emlékhely tárlatvezetését vagy múzeumpedagógiai foglalkozását, ugyanakkor mindez adott esetben már meghaladhatja az optimális 3-4 órás időkeretet.
3. **Utólagos feldolgozás (1-2 tanóra):** a látogatást követő történelemóra(ko)n az egyes csapatok be tudják mutatni a helyszínen fölvevett videóikból összevágott „képes krónikát”, amelyet a tanárkollégák és az osztály többi tagja is értékelhet. Ezek után

pedig immár tantermi keretek között lehet megoldani az emlékhellyel kapcsolatos ismereteket és kompetenciákat elváró, érettségi típusú feladatokat, mintegy a program zárásaként.

Néhány információ a sárospataki vár programcsomagjáról

- A várban és környezetében elvégzendő feladatok a várban található kiállításra és a várkertre koncentrálnak - a <https://www.rakoczimuzeum.hu/hu/> oldalon tájékozódhatunk a várról.
- Érdeemes egyeztetni a vár múzeumpedagógusaival, hiszen egy tárlatvezetés keretében nagyon sok hasznos információhoz juthatnak a tanulók.
- Kiemelendő az egyébként nagyon színes múzeumpedagógiai foglalkozások közül az „Így írtak a Rákócziak” foglalkozás, ahol a diákcsoport a sárospataki várban a levelek és írott dokumentumok vizsgálatának nyomába ered. A program a „Rákócziak dicső kora...” állandó kiállítás megtekintésével kezdődik. A múzeumlátogatást követően az írás rövid történetével ismerkednek meg a gyermekek, az írásképek évszázados átalakulását vizsgálják meg, miközben a diákok hagyományos íróeszközök segítségével gyakorolják a barokkos írás betűit. A résztvevők a kis és nagy betűk gyakorlása után díszes levélpapíron írnak levelet, amit a helyben megolvasztott pecsétviaszal és pecsétnyomó segítségével zárnak le.

<https://www.rakoczimuzeum.hu/hu/programok3/muzeumpedagogia2/841-igy-irtak-a-rakocziak>)

- A megadott programcsomag a 10. évfolyam tananyagához kapcsolódik, de nem kizárólag a Rákóczi-szabadságharc időszakára.
- Ha a csoport Sárospatakon jár, mindenképp ajánlott felkeresni a sárospataki református kollégiumot, hiszen az a magyar oktatás és reformáció kiemelkedő központja volt.

2. Előkészítő óravázlat

Történelmi emlékhely neve: Sárospataki vár, református kollégium és nagykönyvtár
Ajánlott korosztály és történelmi korszak: 10. évfolyam: Az ország három részre szakadása és a Rákóczi-szabadságharc

Ajánlott időtartam: előkészítés: 1-2 tanóra; feladatok a helyszínen: 3-5 óra; lezárás: 1 tanóra
Munkamódszer és segédanyag: tanári előadás ppt prezentációval; tanári ismétlő kérdések; helyszíni csoportos és egyéni feladatok; egyéni ellenőrző feladatok

Ajánlott tárlatvezetést kérni. A várban ajánlott foglalkozás: Így írtak a Rákócziak.

Előkészítő óra

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
Sárospatak <ul style="list-style-type: none"> a vár részei a vár fontossága: politikai és kulturális központ	Hol található Sárospatak? Melyik vármegyében található? Ha kinézünk a várból, melyik folyót láthatjuk? Melyik bankjegyen található meg a sárospataki vár?	2. dia: 500 Ft-os bankjegy
A Rákócziak előtt <ul style="list-style-type: none"> a vár építése Perényi Péter nevéhez fűződik, majd a fia, Gábor folytatta a munkát Perényi Péter a mohácsi csatában a magyar sereg balszárnyának volt a parancsnoka Perényi Péter nevéhez fűződik a Vörös-torony építése Perényi Péter a reformáció híve, s az ő nevéhez kötik a sárospataki kollégium alapítását itt működött Dévai Bíró Mátyás is	Ismételjük át, mit tanultunk a reformációról! (1517, Luther Márton, Kálvin János, a reformáció jellemzői, elterjedése) Ismételjük át, mit tanultunk a magyarországi reformációról! (oktatás, anyanyelvi kultúra ápolása) Nézzünk utána, ki volt Dévai Bíró Mátyás! (használható hozzá: https://www.youtube.com/watch?v=bFRZ2y0zMos) Mikor volt a mohácsi csata? Milyen eredménnyel végződött, mi volt a következménye?	3. dia: Vörös-torony
Balassi Bálint is gyakran megfordult Patakon <ul style="list-style-type: none"> feleségül vette Dobó Krisztinát, az unokatestvérét, Dobó István lányát	Ki volt Dobó István? Mit tanultál magyar órán Balassi Bálintról?	4. dia: Balassi Bálint és részlet a széphistóriából

<ul style="list-style-type: none"> • itt született meg az Eurialus és Lucretia széphistória (a Gombos-kertben)		
<p>Patak, a Rákócziak birtoka</p> <ul style="list-style-type: none"> • I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna 1616-ban kötött házasságot, így hozományként szerezte meg a várat Rákóczi • a vár ezután a Rákóczi-birtokok központja lett • I. Rákóczi György Bethlen Gábor után Erdély fejedelme lett 1630-ban. • I. Rákóczi György a harmincéves háborúban • 1631 és 1648 között egy ágyúöntő műhely is működött a fejedelem jóvoltából. Kb. 80 ágyút önthettek helyben. Általában állatneveket kaptak. • Lorántffy Zsuzsanna Ónodon született, gyerekkorában szerette meg a várat, s egész életében ragaszkodott a várhoz.	<p>1541-ben az ország három részre szakadt. Idézzük fel, mit tanultunk az Erdélyi Fejedelemségről! (létrejött; irányítása; kapcsolata az Oszmán Birodalommal; etnikai és vallási jellemzői)</p> <p>Keressük meg a Történelmi atlasz segítségével, melyik európai háborúba kapcsolódott be?</p> <p>Mit tartalmazott a linzi béke?</p> <p>Miért nevezhetik I. Rákóczi Györgyöt „bibliás órálló fejedelemnek“?</p>	<p>5. dia: I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna</p> <p>6. dia: Ágyú a vár területéről</p>
<p>II. Rákóczi Ferenc</p> <ul style="list-style-type: none"> • szülei: I. Rákóczi Ferenc és Zrínyi Ilona • Zrínyi Ilona második férje Thököly Imre • felesége Hessen-Rheinfelsi Sarolta Amália, akivel fejedelmi udvart rendeztek be Sárospatakon • 1686: Buda felszabadítása a török uralom alól • hegyaljai felkelés - Rákóczi ekkor még elzárkózik a politikától • 1697: Zenta • 1699: karlócai béke	<p>https://www.youtube.com/watch?v=tVSWxg2ZCw</p> <p>(II. Rákóczi Ferenc gyerekkorára koncentráljunk)</p> <p>Kérdések a videóhoz:</p> <p>Ki volt anyja második férje? Mi volt a Thököly-féle felkelés célja? Melyik várat védte Zrínyi Ilona? Kinek a gyámsága alá került, és kik nevelték? Ki volt a barátja? Miért került a bécsújhelyi börtönbe? Hova szökött a börtönből? Vizsgáljuk meg a Rákóczi-család címerét!</p>	<p>7. dia: A Rákóczi-család címere</p> <p>8. dia: I. Rákóczi Ferenc; Zrínyi Ilona; Thököly Imre</p> <p>9. dia: II. Rákóczi Ferenc 1703-ban és</p>

	Ismétlés Mi történt Zentánál? Mit tartalmazott a karlócai béke?	felesége, Sarolta Amália
A Rákóczi-szabadságharc <ul style="list-style-type: none"> • 1703-1711 • hadműveletek (a kurucok 1703-ban foglalják el Sárospatakat) • országgyűlések: Szécsény, Ónod, Sárospatak • Többször járt Rákóczi Sárospatakon, hosszabb ideig is itt tartózkodott. • Utoljára 1710-ben volt Sárospatakon. • sárospataki országgyűlés:<ul style="list-style-type: none"> - 1708. - helye: Vörös-torony - személyi szabadságot ígért a katonáskodó jobbágyoknak, azok rokonainak, illetve az elesettek özvegyeinek, miközben az általuk lakott településeket a hajdúvárosok rangjára szándékozott emelni - nem hozta meg a várt eredményt - a város piacán fejezték le Bezerédj Imrét és Bottka Ádámot árulásért • szatmári béke • száműzetésben	Ismétlés: a Rákóczi-szabadságharc eseményei Mikor zajlott a Rákóczi-szabadságharc? Milyen céljai voltak a szabadságharcnak? Milyen európai vonatkozásai voltak a szabadságharcnak? Ismételjétek át a történelmi atlasz segítségével a főbb hadi eseményeket! Országgyűlések: mikor és hol voltak országgyűlések a szabadságharc alatt? Milyen döntések születtek ott? használható: https://www.youtube.com/watch?v=dzetwpMSIhU&t=95s Mit tartalmazott a szatmári béke? Milyen hatással volt II. Rákóczi Ferenc életére? Hol élt Rákóczi száműzetésben? Ki volt Mikes Kelemen? Milyen irodalomtörténeti jelentősége van?	10. dia: II. Rákóczi Ferenc és a szabadságharc jelmondata a sárospataki várkertben található obeliszkről 11. dia: Részlet A sárospataki országgyűlés határozata 12. dia: Mikes Kelemen és Rodostó
Rákóczi emlékezete <ul style="list-style-type: none"> • Thaly Kálmán • Kassa, a nemzeti zarándokhely - 1906: temetés (útvonal:	Ki volt Thaly Kálmán? Nézzünk utána!	13. dia: II. Rákóczi Ferenc lovas

<p>Hatvan, Miskolc, Sárospatak, Sátoraljaújhely, Kassa)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Felmerült, hogy Sárospatakon temetik el, de később elvetették, mert az esemény állami jellegét akarták hangsúlyozni. • A temetésről filmfelvétel is készült.	<p>Miért volt jelentős esemény II. Rákóczi Ferenc temetése? Mikor történt? Hol helyezték örök nyugalomra? Kiket temettek még ott el?</p>	<p>szobra és Kassa</p>
<p>Reneszánsz a várban</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loggia: hagyományosan pillérekre vagy oszlopokra támaszkodó, nyitott, árkádos csarnok vagy félig nyitott, árkádos csarnok vagy valamely épület falához simuló oszlopos - boltíves galéria. Előzménye: Ospedale degli Innocenti - Brunelleschi • Sub Rosa - késő reneszánsz-kora barokk építészeti alkotás. A sárospataki vár legismertebb része a Sub Rosa terem, a sarokerkélyes szobácska. Elnevezését a bolthajtást összefogó rózsáról kapta. Itt, ebben a helyiségben zajlottak a Wesselényi-féle szervezkedés szűk körű tárgyalásai. A sub rosa („rózsa alatt”) megjelölés átvitt értelemben a titkosságra is utal. • Wesselényi Ferenc az I. Lipót abszolutizmusával szembenálló főurak élére állt. 1669-ben I. Rákóczi Ferenc egyezséget kötött a magyarországi rendek Felső-Magyarországon birtokos tagjainak képviselőivel, miszerint megszünteti a protestánsok üldözését, és visszaadja birtokaik jövedelmeit. Cserébe támogatják	<p>Ismételjük át, mi jellemezte a reneszánsz művészeti stílust? Nézzünk utána, mit jelent a loggia? Nézzünk utána, mi volt a Wesselényi-féle szervezkedés célja?</p>	<p>14. dia: Lorántffy - loggia 15. dia: reneszánsz ablak a várból 16. dia: Sub Rosa és Wesselényi Ferenc</p>

<p>őt a fejedelemség megszerzésében. A szervezkedés kezdeti lendülete azonban alábbhagyott, így a fegyverletétel mellett döntöttek.</p> <ul style="list-style-type: none"> • I. Rákóczi Ferenc édesanyja, Báthory Zsófia kegyelmet kért a fia számára. 400 ezer forintos kártérítést kellett fizetniük. A felkelés vezetőit (Zrínyi Pétert, Frangepán Ferencet, Nádasdy Ferencet és Bónis Ferencet) kivégezték. • olaszbástyák	<p>Ismételjük át, milyen bástyatípusokat ismerünk?</p> <p>Milyen előnyei voltak az egyes típusoknak?</p>	<p>17. dia: olaszbástyák</p> <p>18.dia: bástyamaradványok a várból</p>
---	--	--

3. Helyszíni feladatok

Feladatok a sárospataki várban

Nyomkeresés

- Csoportokat kell alakítani.
- A csoportok a várban és a kertben egy térkép segítségével megkeresik a helyszíneket, és párosítják őket meghatározásokkal.

Képes krónika (kisfilmkészítés)

- A csoportok a telefonjukkal filmfelvételeket készítenek a kiemelt helyszínekről és magukról.
- Otthon ezt megvágják, zenét vágnak alá, feliratokat készítenek.
- A záró órán a kisfilmeket bemutatják.
A) változat: Minden csoport végigjárja az öt kiemelt helyszínt és kisfilmjében az egész várat és várkeretet bemutatja.
B) változat: Minden csoport csak egy helyszínt kap, és azt mutatja be részletesen.
C) változat: Ha nem tudnak kisfilmet készíteni, fotóznak, és abból prospektust állítanak össze.
- A csoportok a megadott helyszínekből előre készülnek, hogy tudják, mit kell lefilmezni és milyen szöveget mondjanak.

Tudáspróba

- A diákok egyénileg vagy csoportban kitöltenek egy feleletválasztós tesztet a várról.

Drámajáték

- A csoportok előadnak egy, a helyszínen játszódott történelmi jelenetet.
- Az öt téma kiosztása: I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna esküvője; vers Dobó Krisztinának, a Wesselényi-szervezkedés egyik titkos tárgyalása; sárospataki országgyűlés; nekrológ írása.
- A csoportok otthon készülhetnek a jelenetre szöveggel, szereposztással, kellékekkel.

a. Nyomkeresés

A diákok öt csoportban megkeresik a térképén bejelölt helyszíneket, és egy táblázatban párosítják a megfelelő leírásokkal.

Előkészület: Csak az öt csoportot érdemes előre beosztani, amelyek azután a többi feladatot is együtt végzik el. Természetesen lehet kevesebb csoportot is létrehozni, ebben az esetben nem minden feladatot fogunk kiosztani. Ha több, mint öt csoportot alkotunk, akkor többben azonos feladatot fognak végezni. A csoportok ideális létszáma 3-6 fő.

Segédanyag: térkép és kitöltendő táblázat (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: A csoportok önállóan mozognak és dolgoznak, egy-másfél órát érdemes rászánni.

Ellenőrzés: A megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet.

A tanulói feladatlapot és a térképet ld. a Mellékletben.

Nyomkeresés – Megoldások

Leírás	Szobor vagy műemlék neve	Sorszáma
Dokumentáld, mikor jártál pontosan (óra, perc) a Rákóczi-várban!	<i>óra a Vörös-tornyon</i>	3.
1646-ban készült el a későreneszánsz, Magyarországon egyedülálló alkotás, árkádos csarnok.	<i>Lorántffy-loggia</i>	5.
Ötszintes torony, amit egy észak-itáliai mester tervei alapján építettek. Nevét valószínű a zsindeyes sáttortetőről kapta.	<i>Vörös-torony</i>	1.
1651-ben készült el egy esküvő alkalmából, nevét a boltozatának zárókövéről kapta.	<i>Sub Rosa</i>	7.
A vár és a várkert legidősebb „lakója”. Törzs-kerülete hatalmas. Megközelíteni nem szabad, de virágait, ágait, lombkoronáját megcsodálhatjuk.	<i>japán akác</i>	8.
A „nagyságos fejedelem” emlékezete, amit eredetileg nem ide szántak, de méltó emléket állít a fejedelemnek.	<i>II. Rákóczi Ferenc lovas szobra (+ zászlók)</i>	4.
Épület, amely I. Rákóczi György jelentős ipari tevékenységének állít emléket, ami 1631-1648 között működött.	<i>I. Rákóczi György ágyúöntő műhelye</i>	2.
A 16. században, Perényi Péter idején alakult ki. Védelmi szempontból nagyon fontos helye a várnak. A Rákóczi-szabadságharc 300. évfordulójára méltó emléket állítottak itt, amelyen a Rákóczi-család címere és a szabadságharc jelmondata található.	<i>Ágyúdomb és obelisz</i>	6.
Nevét az egyik legismertebb énekesmadárról kapta az ágyú. (segítség: nevében az emberi hallószerv neve van.)	<i>Fülemüle ágyú</i>	10.

Rombusz alakú bástya, sok lőréssel, gótikus maradványokkal.	<i>Veres-bástya</i>	9.
Ha arra jársz, friss pékáru illatát érezheted a vár egyik sarkában.	<i>Lorántffy Zsuzsanna sütődéje</i>	12.
16. században épült ötszög alapú bástya, ami az ostromhétvégék helyszíne.	<i>Mezei Máté bástya</i>	14.
Az egyik legnépszerűbb címerállat található ezen az erkélyen. Egy olyan madár, aki ha nem talál étket a fiókáinak, saját vérével eteti azokat.	<i>Lorántffy-erkély (pelikán)</i>	11.

b. Képes krónika

A diákok csoportokban a telefonjuk segítségével filmfelvételeket készítenek, amikből később, otthon pár perces kisfilmet vágnak össze. Ha ez valamiért nem lehetséges, akkor fotókat készítenek és abból otthon prospektust állítanak össze

Előkészület: az osztály adottságait, érdeklődését figyelembe véve el kell dönteni, hogy az A) vagy a B) változatot választjuk. Az A) változat az egyszerűbb: minden csoportnak ugyanazt az öt, megadott helyszínt kell végigjárnia, majd a kisfilmben bemutatnia. A B) változatban mindegyik csoport csak az egyik helyszínnél dolgozik, és azt mutatja be mélyebben. Ebben az esetben el kell dönteni, hogy melyik csoport melyik helyszínt kapja. Ha a kisfilmkészítés nem lehetséges, akkor a C) változat, a prospektus-készítés is választható.

A feladatot a diákoknak már az előkészítő órán osszuk ki, hogy előre készülhessenek a helyszínekből vagy helyszínből, hiszen tudniuk kell, hogy pontosan mit filmezzenek le, és milyen szöveget mondjanak fel.

Segédanyag: Feladatlap az A), a B) és a C) változathoz (a B) változatán mind az öt csoport feladata szerepel) és térkép.

A helyszínen: A csoportok önállóan mozognak. Az A) és a C) változat esetén érdemes az öt csoportot az öt helyszínhez külön-külön elindítani, és megbeszélni velük, hogy milyen irányban mozognak tovább a téren, hogy ne zavarják egymás munkáját. Szintén legalább egymásfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: Mivel a kisfilmeket (vagy a prospektust) otthon kell befejezni, az alkotások bemutatására már otthon, a következő tanórán kerül sor. Egyéni alkotásokról van szó, így egyéges értékelőlap nincs. A szóbeli értékelésnél érdemes figyelembe venni, hogy az alkotás mennyire szakszerű, informatív, mennyire esztétikus, humoros, illetve mennyire csapatmunka eredménye.

A feladatokat ld. a Mellékletben.

c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba

A diákok egyénileg vagy csoportjaikban megoldanak egy 25 kérdésből álló feleletválasztós tesztet az előkészítő órán és az előző feladatok készítése során szerzett ismereteik alapján.

Előkészület: Csak azt kell eldönteni, hogy a tudáspróbát egyénileg vagy az öt csoport között akarjuk lebonyolítani.

Segédanyag: feladatlap (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: a kiosztott feladatlapokat a diákok kitöltik (amennyiben ezt a feladatot már digitalizálták, akkor az erre létrehozott alkalmazás segítségével online is kitölthető). Fél órát szánjunk rá.

Ellenőrzés: A megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet (amennyiben a feladatot már digitalizálták, akkor a megoldás kérdésenként, az idő lejártával automatikusan megjelenik, és az alkalmazás az eredményt is számolja).

A feladatlapot ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. Kinek a hozományaként került a vár a Rákócziak kezébe?

A) Lorántffy Zsuzsanna	B) Báthory Zsófia	C) Sarolta Amália	D) Dobó Krisztina
------------------------	-------------------	-------------------	-------------------

2. Melyik folyóra tekinthetünk le a várból?

A) Duna	B) Tisza	C) Rába	D) Bodrog
---------	----------	---------	-----------

3. Melyik művészeti stílus emléke a sárospataki vár?

A) gótika	B) késő reneszánsz	C) román	D) barokk
-----------	--------------------	----------	-----------

4. Melyik csatában harcolt a vár építtetője, Perényi Péter?

A) Buda visszafoglalása	B) Mohács	C) Eger	D) Temesvár
-------------------------	-----------	---------	-------------

5. Sárospatak a református oktatás központja lett. Melyik épület testesíti ezt meg?

A) sárospataki vár	B) Református Kollégium	C) Vörös-torony	D) református Nagytemplom
--------------------	-------------------------	-----------------	---------------------------

6. Melyik költőnk fordult meg gyakran Sárospatak várában?

A) Janus Pannonius	B) Comenius	C) Tinódi Lantos Sebestyén	D) Balassi Bálint
--------------------	-------------	----------------------------	-------------------

7. Kit választottak 1630-ban erdélyi fejedelemmé?

A) II. Rákóczi György	B) I. Rákóczi Ferenc	C) I. Rákóczi György	D) II. Rákóczi Ferenc
-----------------------	----------------------	----------------------	-----------------------

8. Milyen nagyon fontos tevékenység zajlott a várban 1641–1648 között?

A) ágyúöntés	B) lőporkészítés	C) puskagyártás	D) nem volt ilyen
--------------	------------------	-----------------	-------------------

9. Melyik európai háborúba csatlakozott be I. Rákóczi György?

A) tizenötéves háború	B) harmincéves háború	C) nem csatlakozott be egyikbe sem	D) hétéves háború
-----------------------	-----------------------	------------------------------------	-------------------

10. Általában milyen neveket kaptak az ágyúk?

A) égtáj	B) személy	C) állat	D) ország
----------	------------	----------	-----------

11. Milyen alkalomra készült el a Sub Rosa festése?

A) temetés	B) születés	C) esküvő	D) keresztelő
------------	-------------	-----------	---------------

12. Miről kapta a nevét a Sub Rosa?

A) A bejáratról.	B) A terem formájáról.	C) A színeiről.	D) A bolthajtást összefogó rózsáról.
------------------	------------------------	-----------------	--------------------------------------

13. Melyik sarokerkély rejti a Sub Rosa termet?

A) 	B) 	C) 	D)
--	--	---	--

14. Melyik szervezkedésnek adott helyet a Sub Rosa terem?

A) Thököly-féle felkelés	B) Wesselényi-féle összeesküvés	C) hegyaljai felkelés	D) Rákóczi-szabadságharc
--------------------------	---------------------------------	-----------------------	--------------------------

15. A „Sub Rosa” kifejezés mire utal átvitt értelemben?

A) világosság	B) nyíltság	C) titkosság	D) szervezettség
---------------	-------------	--------------	------------------

16. Ki volt I. Rákóczi Ferenc felesége?

A) Báthory Zsófia	B) Dobó Krisztina	C) Zrínyi Ilona	D) Sarolta Amália
-------------------	-------------------	-----------------	-------------------

17. Ki volt Zrínyi Ilona második férje?

A) Thököly Imre	B) Zrínyi Miklós	C) Rákóczi Zsigmond	D) Wesselényi Ferenc
-----------------	------------------	---------------------	----------------------

18. Mikor volt a Rákóczi-szabadságharc?

A) 1668-1690	B) 1703-1711	C) 1689-1703	D) 1711-1740
--------------	--------------	--------------	--------------

19. Mikor foglalták el a kurucok Sárospatakot?

A) 1701	B) 1708	C) 1703	D) 1705
---------	---------	---------	---------

20. Miről határozott a sárospataki országgyűlés?

A) A végig kitartó jobbágyok zsoldot kapnak.	B) A végig kitartó jobbágyok adómentességet kapnak.	C) A végig kitartó jobbágyok hajtószabadságot kapnak.	D) A nemesek elvesztik adómentességüket.
--	---	---	--

21. Mikor volt a sárospataki országgyűlés?

A) 1705	B) 1707	C) 1711	D) 1708
---------	---------	---------	---------

22. Ki volt II. Rákóczi Ferenc felesége?

A) Sarolta Amália	B) Dobó Krisztina	C) Báthory Zsófia	D) Zrínyi Ilona
-------------------	-------------------	-------------------	-----------------

23. A kiállításon látható egy szabadságharc korabeli zászló, rajta a jelmonddal. Mi volt ez a jelmondat?

A) Cum Deo pro Patria et libertate	B) Pro Deo et Patria	C) Cum Deo pro Patria	D) Pro Patria et libertate
------------------------------------	----------------------	-----------------------	----------------------------

24. II. Rákóczi Ferenc temetéséről látható egy filmrészlet a kiállításon. Hol temették el végül?

A) Sárospatak	B) Borsi	C) Kassa	D) Munkács
---------------	----------	----------	------------

25. A vár másik jellegzetes része az oszlopos-árkádós lépcső. Hogy nevezzük ezt?

A) Lorántffy-loggia	B) Perényi-loggia	C) Rákóczi-loggia	D) Báthory-loggia
---------------------	-------------------	-------------------	-------------------

d. Drámapedagógia

A diákok csoportokban egy-egy, a sárospataki várral kapcsolatos eseményt jelenítenek meg dramatikus formában.

Előkészület: A feladatokat a diákoknak akár már az előkészítő órán, de legkésőbb aznap, az utazás kezdetén osszuk ki, hogy készülhessenek. Döntsük el, melyik csoport, melyik eseményt kapja! Ha a feladatot előre kiadjuk, segíthetünk a csoportoknak eldönteni az előadás formáját (szöveges jelenet, mozgásos jelenet, élőkép), ellenőrizni a szövegeket, illetve elkészíteni az esetleges kellékeket (táblák, jelmezek), de utóbbi semmiképpen sem kötelező.

Segédanyag: Feladatlap az eseményekkel és a szerepekkel.

A helyszínen: A csoportok külön-külön készülnek fel. Ha alapvetően a helyszínen történnek az előkészületek, akkor a tanári segítségre itt lesz szükség. A csoportok bemutatják egymásnak az alkotásaikat, a többiek kitalálják, melyik eseményről van szó. Attól függően, hogy mennyi helybeni előkészület szükséges, fél-másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: Mindenképpen helyben és szóban is kell értékelni. Emeljük ki a történeti hűséget, a kreativitást és a csapatmunkát!

A kiosztandó feladatokat ld. a Mellékletben.

4. Tanórai utófeldolgozás

- A kisfilmek bemutatása, majd értékelése.
- Az elkészült mémek bemutatása és értékelése.
- Ha volt elmaradt értékelés (pl. Tudáspróba, Drámajáték), ennek pótlása.
- Kompetencia alapú záró feladatok megoldása és értékelése.

A projekt zárásaként lehet készíttetni ún. kilépőkártyát a tanulókkal. Mit várt a projekt kezdetén? Mit tanult a projekt során? Miben fejlődött? Mi tetszett a tanulónak a projekt során?

A tanórai utófeldolgozáshoz tartozó feladatokat ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. feladat

Hiba	Javítás
1703–1713	1703–1711
osztrák örökösödési háború	spanyol örökösödési háború
I. József	I. Lipót
Törökszerzeményi Bizottság	Újszerzeményi Bizottság
Habsburg Birodalmon belüli teljes függetlenség	teljes függetlenség

2. feladat

1.	2.	3.	4.
D	B	C	A

3. feladat

A)

A szatmári békében orvosolták
protestáns vallás üldözése: b)
országgyűlés összehívása: d)
ellenállási jog eltörlése: x

B)

amnesztia

5. Forrásjegyzék

Nyitókép:

https://hu.m.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:S%C3%A1rospataki_v%C3%A1r_l%C3%A9gi_felv%C3%A9telen.jpg

500 Ft-os bankjegy

https://hu.m.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:500_forint_elolap.png

https://hu.m.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:500_forint_hatlap.png

Vörös-torony – saját fotó

Balassi Bálint:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:B%C3%A1lint_Balassi#/media/File:Portrait_of_B%C3%A1lint_Balassi_17._c..jpg

I.Rákóczi György

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/68/I._R%C3%A1k%C3%B3czi_Gy%C3%B6rgy.jpg

Lorántffy Zsuzsanna

https://hu.wikipedia.org/wiki/Lor%C3%A1ntffy_Zsuzsanna#/media/F%C3%A1jl:Unknown_Zsuzsanna_L%C3%B3r%C3%A1ntffy_17._c..jpg

Ágyú a vár területéről – saját fotó

I.Rákóczi Ferenc

https://hu.wikipedia.org/wiki/I._R%C3%A1k%C3%B3czi_Ferenc

Zrínyi Ilona

https://hu.wikipedia.org/wiki/Zr%C3%ADnyi_Ilona#/media/F%C3%A1jl:Zr%C3%ADnyi_Ilona_festm%C3%A9ny.jpg

Thököly Imre

https://hu.wikipedia.org/wiki/Th%C3%B6k%C3%B6ly_Imre#/media/F%C3%A1jl:Thokolyi.pg

II. Rákóczi Ferenc 1703-ban

https://hu.wikipedia.org/wiki/II._R%C3%A1k%C3%B3czi_Ferenc#/media/F%C3%A1jl:Rak%C3%B3czi_1703_ban.jpg

Sarolta Amália

[https://hu.wikipedia.org/wiki/II._R%C3%A1k%C3%B3czi_Ferenc#/media/F%C3%A1jl:Eb%C3%A9d%C5%91h%C3%A1z_-_Rodost%C3%B3,_2014.10.25_\(29\).JPG](https://hu.wikipedia.org/wiki/II._R%C3%A1k%C3%B3czi_Ferenc#/media/F%C3%A1jl:Eb%C3%A9d%C5%91h%C3%A1z_-_Rodost%C3%B3,_2014.10.25_(29).JPG)

II. Rákóczi Ferenc

https://hu.wikipedia.org/wiki/II._R%C3%A1k%C3%B3czi_Ferenc#/media/F%C3%A1jl:II._R%C3%A1k%C3%B3czi_Ferenc_M%C3%A1nyoki.jpg

Térkép

https://hu.m.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:R%C3%A1k%C3%B3czi_szabads%C3%A1gharc.jpg

A szabadságharc jelmondata a sárospataki várkertben található obeliszkről – saját fotó

Mikes Kelemen

https://hu.wikipedia.org/wiki/Mikes_Kelemen_%28%C3%ADr%C3%B3%29#/media/F%C3%A1jl:Mikes_Kelemen_olajk%C3%A9p.jpg

Rodostó

https://hu.wikipedia.org/wiki/Rodost%C3%B3#/media/F%C3%A1jl:Rakoczi_M%C3%BCzesi.JPG

II. Rákóczi Ferenc lovas szobra a sárospataki várban – saját fotó

A kassai kriptá

https://hu.wikipedia.org/wiki/II._R%C3%A1k%C3%B3czi_Ferenc_%C3%BAjratemet%C3%A9se#/media/F%C3%A1jl:R%C3%A1k%C3%B3czi_Kripta.jpg

Lorántffy-loggia – saját fotó

Reneszánsz ablak a várból – saját fotó

Sub Rosa boltzata – a Rákóczi-múzeum kiadványából

Wesselényi Ferenc

https://hu.wikipedia.org/wiki/Wessel%C3%A9nyi_Ferenc_%28n%C3%A1dor%29#/media/F%C3%A1jl:Hadadi_%C3%A9s_mur%C3%A1nyi_gr%C3%B3f_Wessel%C3%A9nyi_Ferenc.jpg

Fotó a sárospataki várból – saját

Bástyatípusok

https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10/lecke_02_013 -

Sárospatak képe a Bodrog partjáról – saját fotó

A tudáspróbában szereplő 3 kép a vár erkélyeiről – saját fotó

Felhasznált irodalom:

<https://www.rakoczimuzeum.hu/hu/>

Tudta-e (Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma)

Rákócziak dicső kora (vezető a Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma állandó történeti kiállításához) Sárospatak

I. Rákóczi György ágyúöntő műhelye (vezető a Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma állandó történelmi kiállításához) Sárospatak

6. Melléklet

Helyszíni feladatok

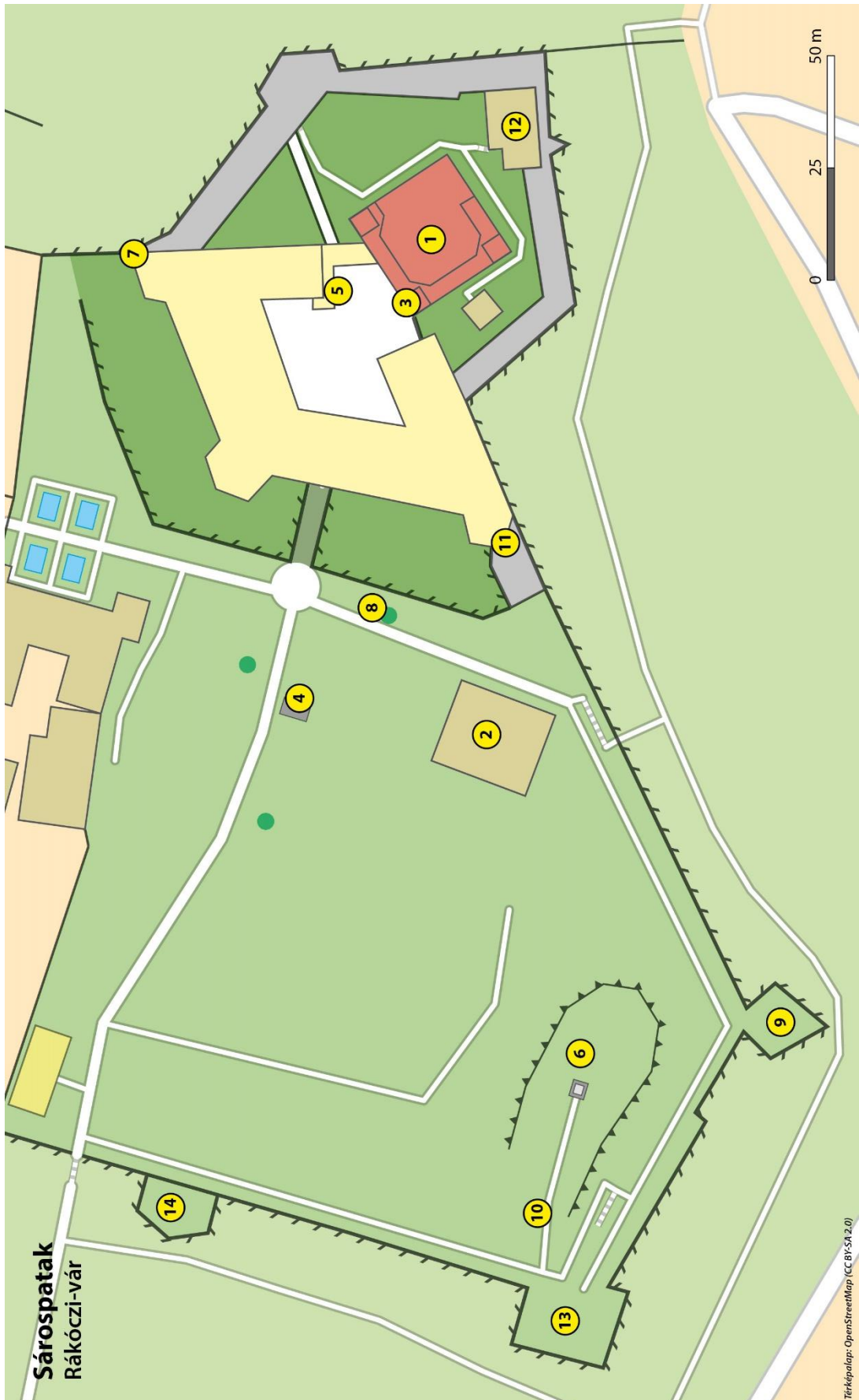
Nyomkeresés

Fedezzétek fel a sárospataki várat és a várkertet a térkép és a leírások segítségével!

- Alkossatok öt csoportot az előzetesen megbeszéltek szerint! Minden csoport kap egy térképet és egy kitöltendő táblázatot.
- Induljatok el a csoportotokkal különböző irányokban a várban, és keressétek meg a térképen jelölt pontokat! Vigyázzatok, nem minden számot kell azonosítani!
- Párosítsátok az egyes pontoknál talált helyszíneket a táblázatban szereplő leírásokkal: írjátok be a táblázatba a nevüket és a helyük sorszámát!
- Jól figyeljétek meg a helyszíneket, mert a későbbi feladatokban is lesz róluk szó!
- Kérjük, tartsatok be minden biztonsági előírást!

Leírás	Szobor vagy műemlék neve	Sorszáma
Dokumentáld, mikor jártál pontosan (óra, perc) a Rákóczi-várban!		
1646-ban készült el a későreneszánsz, Magyarországon egyedülálló alkotás, árkádos csarnok.		
Ötszintes torony, amit egy észak-itáliai mester tervei alapján építettek. Nevét valószínű a zsendelyes sátoertőről kapta.		
1651-ben készült el egy esküvő alkalmából, nevét a boltzatának zárókövéről kapta.		
A vár és a várkert legidősebb „lakója”. Törzskerülete hatalmas. Megközelíteni nem szabad, de virágait, ágait, lombkoronáját megcsodálhatjuk.		
A „nagyságos fejedelem” emlékezete, amit eredetileg nem ide szántak, de méltó emléket állít a fejedelemnek.		
Épület, amely I. Rákóczi György jelentős ipari tevékenységének állít emléket, ami 1631-1648 között működött.		
A 16. században, Perényi Péter idején alakult ki. Védelmi szempontból nagyon fontos helye a várnak. A Rákóczi-szabadságharc 300. évfordulójára méltó emléket állítottak itt, amelyen a Rákóczi-család címere és a szabadságharc jelmondata található.		
Nevét az egyik legismertebb énekesmadárról kapta az ágyú. (segítség: nevében az emberi hallószerv neve van.)		
Rombusz alakú bástya, sok lőréssel, gótikus maradványokkal.		
Ha arra jársz, friss pékáru illatát érezheted a vár egyik sarkában.		
16. században épült ötszög alapú bástya, ami az ostromhétvégék helyszíne.		
Az egyik legnépszerűbb címerállat található ezen az erkélyen. Egy olyan madár, aki ha nem talál étket a fiókaiknak, saját vérével eteti azokat.		

Képes krónika

A) változat

Készítetek kisfilmet a sárospataki vár legfőbb látványosságairól!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róluk néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket! A feladat megoldására kb. 45-60 perc szükséges.
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjatok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok:

- Veres-bástya és a történelmi játszótér (A)
- Ágyúdomb és obeliszk (B)
- I. Rákóczi György ágyúöntő műhelye (C)
- Lorántffy-loggia (D)
- Sub Rosa (E)

B) változat

Készítsetek kisfilmet a sárospataki vár egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket! A feladat megoldására kb. 45-60 perc szükséges.
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok és feldolgozásuk szempontjai:

1. csoport: Veres-bástya és a történelmi játszótér (A)

- Hol helyezkedik el a vár területén, mikor épült?
- Mutassátok be a bástya alakját, illetve a lőréseket!
- Mutassátok be a bástya történetét!
- Tippeljétek meg, milyen széles lehet a várfal, mekkorák a lőrések!
- Játsszatok a játszótéren! Csináljatok egy gyors versenyt a csapattagok között! Mondjátok el, mi a játék lényege!

2. csoport: Ágyúdomb és obelisz (B)

- Mikor építették?
- Miért volt fontos szerepe az ágyúdombnak?
- Miért fontos helyszín?
- Mutassátok be az ágyúdombon található ágyút! Próbáljátok megfejteni, milyen felirat és egyéb ábrázolás található rajta!
- Keressétek meg az obeliszket! Mikor emelték? Mi található a talapzatán? Nézzétek meg a talapzaton található feliratot is!

3. csoport: I. Rákóczi György ágyúöntő műhelye (C)

- Mutassátok be röviden I. Rákóczi György fejedelemségét!
- Próbáljátok bemutatni, mi lehetett az ágyúöntés menete!
- Miért jelentős az ágyúöntő műhely feltárása, rekonstrukciója?

4. csoport: Lorántffy-loggia (D)

- Mutassátok be röviden a reneszánsz művészeti stílus jellemzőit!
- Keressétek meg az épületen ezeket a jellemzőket!
- Néhány szóban méltassátok Lorántffy Zsuzsanna tevékenységét!
- Határozzátok meg a loggia fogalmát!

5. csoport: Sub Rosa (E)

- Mutassátok be a Sub Rosa termet!
- Térjete ki arra, miről kapta a nevét, mikorra készült el!
- Milyen fontos események, megbeszélések zajlottak a terem falai között!
- Keressétek meg a vár külső részén a terem sarokerkélyét, majd örökítsétek meg!

C) változat

Készítsetek a sárospataki vár legfőbb látványosságait bemutató prospektust!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal fotókat, amelyeken ti is és az adott látványosság is látszik! A feladat megoldására kb. 45 perc szükséges.
- Otthon rendezzétek a fotókat két A4-es lapra, és írjatok közéjük ismeretterjesztő, ajánló, kedvcsináló rövid szövegeket! Legyen a végeredmény egy szép, nyomtatható kiadvány, amit ti is szívesen kézbe vennétek!
- A szövegek írásához használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket! Az információk mellett írjatok a személyes élményeitekről, benyomásaitokról is!

A feldolgozandó látványosságok:

- Veres-bástya és a történelmi játszótér (A)
- Ágyúdomb és obelisz (B)
- I. Rákóczi György ágyúöntő műhelye (C)
- Lorántffy-loggia (D)
- Sub Rosa (E)

Helyszíni kvíz / Tudáspróba

Most kiderül, mire emlékeztek a bevezető órán tanultakból és a helyszínen látottakból!
Válasszátok ki a helyes megoldást!

1. Kinek a hozományaként került a vár a Rákócziak kezébe?

A) Lorántffy Zsuzsanna	B) Báthory Zsófia	C) Sarolta Amália	D) Dobó Krisztina
------------------------	-------------------	-------------------	-------------------

2. Melyik folyóra tekinthetünk le a várból?

A) Duna	B) Tisza	C) Rába	D) Bodrog
---------	----------	---------	-----------

3. Melyik művészeti stílus emléke a sárospataki vár?

A) gótika	B) késő reneszánsz	C) román	D) barokk
-----------	--------------------	----------	-----------

4. Melyik csatában harcolt a vár építtetője, Perényi Péter?

A) Buda visszafoglalása	B) Mohács	C) Eger	D) Temesvár
-------------------------	-----------	---------	-------------

5. Sárospatak a református oktatás központja lett. Melyik épület testesíti ezt meg?

A) sárospataki vár	B) Református Kollégium	C) Vörös-torony	D) református Nagytemplom
--------------------	-------------------------	-----------------	---------------------------

6. Melyik költőnk fordult meg gyakran Sárospatak várában?

A) Janus Pannonius	B) Comenius	C) Tinódi Lantos Sebestyén	D) Balassi Bálint
--------------------	-------------	----------------------------	-------------------

7. Kit választottak 1630-ban erdélyi fejedelemmé?

A) II. Rákóczi György	B) I. Rákóczi Ferenc	C) I. Rákóczi György	D) II. Rákóczi Ferenc
-----------------------	----------------------	----------------------	-----------------------

8. Milyen nagyon fontos tevékenység zajlott a várban 1641–1648 között?

A) ágyúöntés	B) lőporkészítés	C) puskagyártás	D) nem volt ilyen
--------------	------------------	-----------------	-------------------

9. Melyik európai háborúba csatlakozott be I. Rákóczi György?

A) tizenötéves háború	B) harmincéves háború	C) Nem csatlakozott be egyikbe sem.	D) hétéves háború
-----------------------	-----------------------	-------------------------------------	-------------------

10. Általában milyen neveket kaptak az ágyúk?

A) égtáj	B) személy	C) állat	D) ország
----------	------------	----------	-----------

11. Milyen alkalomra készült el a Sub Rosa festése?

A) temetés	B) születés	C) esküvő	D) keresztelő
------------	-------------	-----------	---------------

12. Miről kapta a nevét a Sub Rosa?

A) A bejáratról.	B) A terem formájáról.	C) A színeiről.	D) A bolthajtást összefogó rózsáról.
------------------	------------------------	-----------------	--------------------------------------

13. Melyik sarokerkély rejti a Sub Rosa termet?

A) 	B) 	C) 	D)
--	--	---	--

14. Melyik szervezkedésnek adott helyet a Sub Rosa terem?

A) Thököly-féle felkelés	B) Wesselényi-féle összeesküvés	C) hegyaljai felkelés	D) Rákóczi-szabadságharc
--------------------------	---------------------------------	-----------------------	--------------------------

15. A „Sub Rosa” kifejezés mire utal átvitt értelemben?

A) világosság	B) nyíltság	C) titkosság	D) szervezettség
---------------	-------------	--------------	------------------

16. Ki volt I. Rákóczi Ferenc felesége?

A) Báthory Zsófia	B) Dobó Krisztina	C) Zrínyi Ilona	D) Sarolta Amália
-------------------	-------------------	-----------------	-------------------

17. Ki volt Zrínyi Ilona második férje?

A) Thököly Imre	B) Zrínyi Miklós	C) Rákóczi Zsigmond	D) Wesselényi Ferenc
-----------------	------------------	---------------------	----------------------

18. Mikor volt a Rákóczi-szabadságharc?

A) 1668-1690	B) 1703-1711	C) 1689-1703	D) 1711-1740
--------------	--------------	--------------	--------------

19. Mikor foglalták el a kurucok Sárospatakot?

A) 1701	B) 1708	C) 1703	D) 1705
---------	---------	---------	---------

20. Miről határozott a sárospataki országgyűlés?

A) A végig kitartó jobbágyok zsoldot kapnak.	B) A végig kitartó jobbágyok adómentességet kapnak.	C) A végig kitartó jobbágyok hajdúszabadságot kapnak.	D) A nemesek elveszítik adómentességüket.
--	---	---	---

21. Mikor volt a sárospataki országgyűlés?

A) 1705	B) 1707	C) 1711	D) 1708
---------	---------	---------	---------

22. Ki volt II. Rákóczi Ferenc felesége?

A) Sarolta Amália	B) Dobó Krisztina	C) Báthory Zsófia	D) Zrínyi Ilona
-------------------	-------------------	-------------------	-----------------

23. A kiállításon látható egy szabadságharc korabeli zászló rajta a jelmonddal. Mi volt ez a jelmondat?

A) Cum Deo pro Patria et libertate	B) Pro Deo et Patria	C) Cum Deo pro Patria	D) Pro Patria et libertate
------------------------------------	----------------------	-----------------------	----------------------------

24. II. Rákóczi Ferenc temetéséről látható egy filmrészlet a kiállításon. Hol temették el végül?

A) Sárospatak	B) Borsi	C) Kassa	D) Munkács
---------------	----------	----------	------------

25. A vár másik jellegzetes része az oszlopos-arkádós lépcső. Hogy nevezzük ezt?

A) Lorántffy-loggia	B) Perényi-loggia	C) Rákóczi-loggia	D) Báthory-loggia
---------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Drámapedagógia

1. csoport: I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna esküvője

Ebben a feladatban egy esküvő szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoportagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatók formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Esküvő 1616-ban

I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna 1616-ban, Patak várában kötöttek házasságot. Lorántffy Zsuzsanna 16 éves volt ekkor, I. Rákóczi György pedig 23 éves. Már gyerekként ismerték egymást. Zsuzsanna Patakon nőtt fel, s egész életében ragaszkodott is hozzá. Kapcsolatuk szeretetteljes viszony volt. Zsuzsanna hozományaként került Sárospatak a Rákócziak birtokába. Az esküvő előtt párbeszédük hangozhatnak el, majd utána kerül sor a ceremóniára.

Szerepek

I. Rákóczi György: Méltatja jövődöbelijét. Az esküvői fogadalom szövegét elmondja.

Lorántffy Zsuzsanna: Kifejezi örömet az esküvője miatt. Kitér arra is, hogy nagyon vallásos emberként fontos lesz neki továbbra is a Biblia olvasása és betartatása. Megerősíti azt, hogy Patak várát továbbra is szereti, s nagyon fontos építkezéseket tervez, illetve szeretné az oktatást is támogatni Patakon. Kitér a hozományra is.

Egyházi személy: Levezeti a szertartást, összeadja a házasulandókat.

Meghívott főurak, vendégek: Egyházi és világi személyek, akik együtt örülnek az ifjú párral.

2. csoport: *Vers Dobó Krisztinának*

Ebben a feladatban költővé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljuttátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Vers Dobó Krisztinának

Balassi Bálint sokszor megfordult Patakon. Dobó Krisztina az egri hős, Dobó István lánya. A pataki uradalom felett azonban a Dobó-örökösök folyamatosan vitakoztak. Dobó Krisztina megözvegyült, s a gyászév letelte után újabb házasságot kötött, ezúttal Balassi Bálinttal. (Balassi Bálint unokatestvére volt Dobó Krisztinának.) A házasság miatt Balassi közel került a pataki örökséghez.

(a csoport tagjai segítsenek a versírásban)

Szerepek

Balassi Bálint: Verset ír szerelmének, Dobó Krisztinának.

Dobó Krisztina: Nagy örömmel hallgatja meg az elkészült művet.

3. csoport: a Wesselényi-szervezkedés egyik titkos tárgyalása

Ebben a feladatban egy, a sárospataki várban történt fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

A Wesselényi-szervezkedés egyik titkos tárgyalása

A sárospataki vár leghíresebb termében, a Sub Rosa-ban titkos tárgyalások folytak. Az 1664-es szégyenletes vasvári béke után a főurak elégedetlenek voltak. I. Lipót abszolutizmusával szemben összeesküvést szerveztek. A szervezkedés élére Wesselényi Ferenc állt, de támogatta I. Rákóczi Ferenc is. Wesselényi azt javasolta, hogy török segítséggel űzzék ki a Habsburgokat Magyarországról. Ügyüknek megnyerték az akkori erdélyi fejedelmet, Apafi Mihályt is.

Szerepek

Wesselényi Ferenc: Köszönti a megjelenteket, majd ismerteti a tervét. Egyrészt próbáljanak francia segítséget szerezni, másrészt pedig próbálják török segítséggel a Habsburgokat kiűzni. Elmondja, hogy I. Lipót uralkodása elfogadhatatlan.

Zrínyi Péter: Elmondja, hogy tárgyalásokat folytatott a francia udvarral. A „nagy ellenféltől”, XIV. Lajostól (1643–1715) várnak segítséget, s ezt az uralkodó meg is ígérte. Ugyan konkrét, tényszerű ígéret nem született, de az összeesküvők már I. Lipót elfogatását is tervezgetik.

Nádasdy Ferenc: Támogatja a szervezkedést, s javasolja, hogy nyerjék meg az ügynek Apafi Mihály, erdélyi fejedelmet is.

Más főurak: Támogatják az összeesküvést, egy megállapodás megfogalmazását javasolják

4. csoport: Sárospataki országgyűlés

Ebben a feladatban egy, a Rákóczi-szabadságharcban történt fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

A sárospataki országgyűlés

A Rákóczi-szabadságharc (1703–1711) során több országgyűlés is zajlott. A szabadságharc végig küzdött anyagi problémákkal, ezért napirenden volt a közteherviselés kiterjesztése a nemességre is. A szabadságharc során a seregben harcoló jobbágyok helyzetét is rendezni kellett volna. 1708-ban Sárospatakra hívták össze az országgyűlést, amelyen már csak kevesen vettek részt. Előzményének tekinthető az 1708-as trencsényi csatavesztés, amely után megszorodtak az árulások is. Az országgyűlés november 28. és december 20. között ülésezett. Az első napokban a gazdasági ügyeket tárgyalták, majd szóba került a jobbágykérdés is. Megvitatták, milyen hatása lenne annak, ha hajdúszabadságot kapnak a katonáskodó jobbágyok. Végül döntöttek arról, hogy a katonai szolgálatot kitöltő jobbágyok hajdúszabadságot kapnak.

Szerepek

II. Rákóczi Ferenc: Beszámol a szabadságharc eseményeiről, a megszorodó árulásokról. Vitára bocsájtja a katonáskodó jobbágyok felszabadításának lehetőségét. Megindokolja, miért lenne ez hasznos a szabadságharc ügyének. A végén javaslatot tesz a törvényre, s ki is hirdeti azt.

Főúr I: A katonáskodó jobbágyok felszabadítása mellett érvel (ha megtörténik a felszabadítás, kitartanak a szabadságharc ügye mellett – ez fontos a megszorodó árulások, a hosszú évek után. Ugyanakkor számolni kell a nemesek ellenállásával, így a nemeseket is a szabadságharc melletti kitartásra kell biztatni.)

Főúr II: Ellenzi a katonáskodó jobbágyok felszabadítását. (Amennyiben megtörténik a jobbágyfelszabadítás, a nemesek elfordulnak a szabadságharc ügyétől. Ez még nehezebb helyzetbe hozza a szabadságharcot, hiszen súlyos vereséget szenvedtek, s árulások fenyegetik a szabadságharcot. Ha megtörténik a jobbágyfelszabadítás, a nemeseket valahogyan kárpótolni kell, illetve a jobbágyok jogi helyzetét is rendezni kell.)

Többi főúr: Megosztottak a kérdésben.

5. csoport: Nekrológ írása

Ebben a feladatban egy nekrológ írása és előadása lesz a feladatotok. Adjátok elő a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kapott már egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepkártyákat.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Nekrológ írása

Ferenc József császár hosszas huzavona után engedélyezte II. Rákóczi Ferenc állami temetését Kassán. Erre 1906-ban sor is kerül. A vonat egyik megállóhelye Sárospatak lesz, ahol díszes ünnepséget szerveznek a tiszteletére. Írjátok egy nekrológot, azaz II. Rákóczi Ferenc életét, illetve munkásságát méltató cikket és/vagy esetleg beszédet. (A csoport tagjai idézzék fel a szabadságharc jelképeit, próbálják azokat megjeleníteni!)

Szerepek

Történészek, politikai szereplők: Méltatják II. Rákóczi Ferenc munkásságát, nagyságát, Sárospatakhoz való kötődését.

Polgármester: Felolvassa a nekrológot.

A város népe: Öltözékekkel, tárgyakkal, jelképekkel próbálják megjeleníteni a Rákóczi-szabadságharc korát. (Akár egy kuruc nótát is elénekelhetnek.)

Tanórai utófeldolgozás

1. feladat

A feladat a Rákóczi-szabadságharchoz kapcsolódik.

Javítsd ki a szöveget!

A Rákóczi-szabadságharc 1703–1713 között zajlott. Ebben az időben párhuzamosan zajlott Európában az osztrák örökösödési háború, így joggal remélhettük XIV. Lajos francia király segítségét. A szabadságharc többek között I. József abszolutizmusa, a nemesi kiváltságok eltörlése és a Törökszerzeményi Bizottság felállítása miatt robbant ki. A szabadságharc minimális célja a rendi kiváltságok helyreállítása, a maximális cél a Habsburg Birodalmon belüli teljes függetlenség megszerzése volt.

Hiba	Javítás

2. feladat

A feladat a Rákóczi-szabadságharchoz kapcsolódik.

Tedd időrendbe az alábbi forrásokat! Írja a betűjeleket a táblázatba! Kezdje a legkorábbival!

- A)** „Az említett jeles Rákóczi Ferenc életének és összes, [...] ingó és ingatlan javainak [...] kegyelmet adunk. Valamennyi – mind felsőbb, mind alsóbb rendű és rangú, akár polgári, akár katonai rendben levő – Rákóczi-követőnek, [...] megbocsátó kegyelmet adunk.” (*Uralkodói oklevél*)
- B)** „...az Ausztriai Ház ... az országlakos rendeinek ... nyilvánvaló ellenségévé változtatta magát, ... magunkat említett első Joseph császár és ... az egész Ausztriai Ház ... jussától felszabadultaknak ... országunkat király nélkül lenni jelentjük és hirdetjük...” (*határozat*)
- C)** „... mindazok a jobbágyok, akik a hadseregben a jelen háború végéig állandóan és hűségesen szolgálnak, s kiskorú gyermekeikkel távozni akarnak a földesúri telekről, a földesúri hatalom alól felszabadíttatnak, örök és feltételen szabadságot nyernek, s lakóhelyeik a hajdúvárosok módjára külön kiváltságokban fognak részesülni.” (*határozat*)

- D) „Előadták nekem a nép végső nyomorát, a kétségbeesést, amely arra kényszeríti őket, hogy fegyvert fogjanak, ha állapotukat megszanom és bármiféle segítséget ígérek nekik. [...] úgy döntöttünk, hogy ki kell használnunk a lelkek hevülését, és néhány zászlót és hadi jelvényt kell nekik megbízottainkkal elküldeni nyílt levelek kíséretében.” (II. Rákóczi Ferenc emlékirataiból)

1.	2.	3.	4.

3. feladat

A Rákóczi-szabadságharccal kapcsolatos.

A szatmári béke szövegének elolvasása után oldd meg a feladatot!

- A) Írd a betűjeleket a meghatározások mellé! Egy megállapítás után tegyél „x” jelet, ha nem orvosolták a problémát a szatmári békében!

a) Először. Az említett jeles Rákóczi Ferenc életének és összes, Magyarországon s a hozzá csatolt részekben található ingó és ingatlan javainak kegyelmet adunk.

b) Harmadszor. A vallás ügyében érvényben hagyjuk az ország elfogadott törvényeit, ugyanúgy a vallás gyakorlását is ugyanazon törvények, valamint az ország határozatai és törvény-cikkei szerint kegyesen engedélyezzük, senki elől sem zárjuk el az útját annak, hogy nálunk, avagy az országgyűlés színe előtt sérelmeinek előadása céljából megjelenhessék.

c) Kilencedszer. Amellett, hogy Magyarország és Erdély jogait, kiváltságait és szabadságjogait szentül és sértetlenül megtartjuk, semmiképpen sem engedjük meg azt, hogy e megbocsátó kegyelem ellenére új viszályokra és civódásokra adódjék ürügy.

d) Tizedszer. Sértetlenül megmarad a lehetőség nemcsak arra, hogy az elkövetkezendő országgyűlésen az egyéb sérelmeket előadhassák, hanem annak a lehetősége is, hogy mindarra, ami ténylegesen a nemzet üdvét és becsületét szolgálja, szabad kívánság formájában, kellő tisztelettel és törvényes úton, a királyi kegyes jóváhagyást is megkérhessék. Így tehát valójában senkinek sem kell kételkednie abban, hogy a királyi felség Magyarország és Erdély törvényeinek megtartásában, s azzal, hogy az országos méltóságokba e haza szülötteit emeli, az egész keresztény világnak bizonyosságot akar tenni arról, hogy Magyarország és Erdély iránti jószándék tekintetében ugyanazon királyi felségtől már nem is lehet kívánni többet. (A szatmári béke; 1711)

A szatmári békében orvosolták

protestáns vallás üldözése:

országgyűlés összehívása:

ellenállási jog eltörlése:

- B) Nevezd meg az a) jelű forrásban aláhúzott fogalmat!